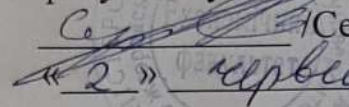

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан економічного
факультету

 Сержанов В.В. /
« 2 » червня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

Рівень вищої освіти: **Перший (бакалаврський)**
Галузь знань: **07 Управління та**
адміністрування
Спеціальність: **072 Фінанси, банківська справа**
та страхування
Освітні програми: **Фінанси і кредит**
Митна справа та оціночна
діяльність

Статус дисципліни: **Обов'язкова**
Мова: **Українська**

Ужгород 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Політична економія» для здобувачів вищої освіти: Галузь знань: 07 Управління та адміністрування; Спеціальність: 072 Фінанси, банківська справа та страхування; Освітні програми: «Фінанси і кредит», «Митна справа та оціночна діяльність»

Розробник: Молнар О.С., к.е.н., доцент, завідувач кафедри економічної теорії

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної теорії протокол №7 від «6» травня 2021 р.

Завідувач кафедри _____ Молнар О.С.

Схвалено науково-методичною комісією економічного факультету

протокол № 6 від «01» червня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії _____ Шуліко А.С.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 6	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 180	1-й	2-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи – 4.5	1-й	2-й
	Лекції:	
	38	36
	Практичні (семінарські):	
	18	4
Вид підсумкового контролю: письмовий	Самостійна робота:	
	76	128
Форма підсумкового контролю: екзамен	Індивідуальна робота:	
	30	30

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Політична економія» є формування у студентів економічного мислення, опанування основних економічних законів, методів пізнання економічних явищ та процесів. Крім того знання цієї дисципліни закладає науковий фундамент для вивчення конкретних економічних дисциплін.

Відповідно до освітньої програми, вивчення даної дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК10. Здатність працювати у команді.
- СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
- СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Так, як дана дисципліна викладається на першому курсі, то вона не потребує передумов вивчення інших дисциплін.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до ОП «Фінанси і кредит» та «Митна справа та оціночна діяльність», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.	ПРН 1
Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.	ПРН 2
Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.	ПРН 4
Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.	ПРН 7
Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів	ПРН 14

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті після опанування навчальної дисципліни «Політична економія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Володіти та застосовувати категорійний економічний апарат, методи економічних досліджень в процесі аналізу економічних явищ.	ПРН 1
Занати суть закону попиту та пропозиції, закону спадної віддачі факторів виробництва, закону спадної корисності та розуміти їх причинно-наслідкові та функціональні зв'язки.	ПРН 1
Вміти визначати пропозицію грошей, попит на гроші. Розуміти принципи функціонування грошового ринку.	ПРН 2
Знати структуру фінансової системи. Розуміти суть банків, їх види та функції. Знати небанківські фінансові установи.	ПРН 2
Знати суть державного бюджету і його структуру. Володіти основними шляхами боротьби з бюджетним дефіцитом.	ПРН 4
Розуміти основні засади функціонування податкової системи. Володіти засадами податкової політики держави. Суть і форми кредиту. Структура сучасної кредитної системи	ПРН 4
Знати економічні функції держави в умовах ринку. Форми і методи державного регулювання економіки	ПРН 7
Вміти застосовувати метод наукової абстракції під час дослідження економічних процесів, застосовувати аналіз та синтез в процесі вивчення економічних явищ, в тому числі фінансових систем, а також розуміти особливості поведінки суб'єктів ринкової економіки.	ПРН 14

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: виступи на практичних заняттях; модульні контрольні роботи; екзамен; виконання індивідуальних та групових навчально-дослідницьких завдань під час аудиторних занять та самостійної роботи що створюються на основі програмних результатів навчання; виконання тестових завдань.

Самостійна робота також включає: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до практичних занять; систематизацію вивченого матеріалу перед екзаменом; опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; побудову мультимедійних презентацій тощо.

До індивідуальної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни відносяться творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання, зокрема: підготовка реферативних матеріалів на актуальні теми професійно орієнтованої проблематики з елементами наукового дослідження та його презентація; дослідження практичних ситуацій; розв'язування тестових завдань; пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем; аналіз підручників; збір інформації та ознайомлення із зарубіжним досвідом, що стосується певної навчальної проблеми тощо.

Аудиторна, самостійна та індивідуальна робота здобувачів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, навчальними та навчально-методичними посібниками, методичними рекомендаціями, конспектами лекцій, науковою літературою та періодичними виданнями, дистанційною організацією навчання в системі Moodle, індивідуальними семестровими завданнями та методичними рекомендаціями для самостійної роботи; тестовими завданнями для контролю та самоконтролю знань, умінь і навичок.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають: поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен, – 35 балів); модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни; підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах: активна робота на лекційних заняттях; активна участь у виконанні практичних завдань; активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських, тестування, написання реферативних робіт

тощо. Форми організації поточного контролю: індивідуальна, групова, фронтальна. Методи поточного контролю: усний та письмовий. Форма модульного контролю: написання модульної контрольної роботи, включаючи описові завдання та тести.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання індивідуальних завдань є: здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються різноманітні методи навчання: за джерелом інформації (словесні: розповідь, бесіда, лекція (оглядова, проблемна, тощо); наочні: ілюстрація, демонстрація; практичні); за логікою передачі і сприймання навчальної інформації (індуктивні, дедуктивні, аналітичні); за ступенем самостійності мислення здобувачів при засвоєнні знань (репродуктивні, пошукові, дослідницькі), метод «мозкового штурму» та ін.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: перевірка рівня засвоєння теоретичного матеріалу дисципліни (теоретичний компонент оцінки, який складається з сумарних результатів проведених викладачем опитувань студентів і тестування) та індивідуальної (самостійної) роботи студента (практичний компонент – реферат, стаття, есе тощо). **Форма модульного контролю:** модульні контрольні роботи. **Форма підсумкового семестрового контролю:** екзамен.

Студенти вивчають дану дисципліну протягом семестру і складається із двох модулів. В кінці кожного модуля (лекції, практичні заняття) виконується модульна контрольна робота.

Поточне та підсумкове оцінювання знань студентів здійснюється за 100 бальною системою за кожний модуль – по 50 балів за модульну контрольну роботу та 50 балів також виставляє викладач на підставі результатів перевірки рівня засвоєння теоретичного матеріалу дисципліни (теоретичний компонент оцінки, який складається з сумарних результатів проведених викладачем опитувань студентів і тестування) та індивідуальної (самостійної) роботи студента (практичний компонент – реферат, доповідь, стаття, есе тощо).

Критерії оцінювання знань та підсумкового контролю.

Оцінка знань, умінь та практичних навичок студента з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів:

- поточного контролю знань;
- підсумкового контролю знань (залік/екзамен).

Поточний контроль знань студентів здійснюється за двома складовими: - контроль систематичності та активності роботи студента протягом семестру; - контроль за виконанням модульних завдань.

При контролі систематичності та активності роботи студента оцінці підлягають:

- відвідування семінарських занять;
- активність на семінарських заняттях;
- рівень засвоєння знань програмного матеріалу;
- підготовка і презентація рефератів, наукових доповідей, участь в олімпіадах тощо.

Максимальна оцінка контролю систематичності та активності роботи студента становить 10 балів.

Порядок оцінювання:

10 балів – відвідано не менше 90% семінарських (практичних) занять та отримано оцінки «добре», «відмінно».

7 балів – відвідано не менше 75% семінарських (практичних) занять та отримано оцінки «добре», «відмінно»

5 балів – відвідано не менше 60% семінарських (практичних) занять та отримано оцінки «добре», «відмінно».

3 балів – відвідано не менше 50% семінарських (практичних) занять та отримано оцінки «добре», «відмінно».

Систематичність та активність роботи всіх інших студентів оцінюється в «0» балів.

Оцінювання індивідуальної (самостійної) роботи здійснюється у межах 20 балів:

- **10 балів** – за підготовку рефератів, проектних та творчих робіт, а саме:
 - за підготовку рефератів – до 3 балів за 1 роботу;
 - проектних робіт – до 3 балів за 1 роботу;
 - творчих робіт – до 3 балів за 1 роботу;
- **10 балів** – за участь в наукових конференціях, підготовку науково-дослідних статей та їх озвучення, опрацювання наукових статей та першоджерел, участь в олімпіадах та конкурсах, а саме:
 - за участь в наукових конференціях – до 3 балів за 1 роботу;
 - підготовку науково-дослідних статей та їх озвучення – до 2 балів за 1 роботу;
 - опрацювання наукових статей та першоджерел – до 2 балів за 1 роботу; - участь в олімпіадах та конкурсах – до 3 балів за 1 роботу;

Модульний контроль

Протягом семестру студенти виконують два модульні завдання, кожне з яких оцінюється в діапазоні від 0 до 50 балів.

Модульне завдання виконується у вигляді письмової контрольної роботи і включає два теоретичні питання та тести;

Недоліки та помилки, якими вважаються:

- неохайне оформлення роботи, незагальноприйняті скорочення, незрозумілий почерк (мінус 5 балів);

Максимальна оцінка одного модульного контролю становить 50 балів.

В разі невиконання завдань поточного контролю з об'єктивних причин студент має право за дозволом декана скласти їх протягом двох тижнів після виникнення заборгованості. **Підсумкова оцінка з дисципліни**

Контроль успішності студента здійснюється з використанням методів і засобів що визначаються університетом. Академічні успіхи студента визначаються за допомогою системи оцінювання, що використовується в УжНУ, реєструється прийнятим в університеті чином з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

За результатами підсумкової атестації зі змістового модуля (дисципліни) результати оцінювання перераховуються в шкалу оцінювання ECTS та національну шкалу за системою:

Семестрова оцінка є середньоарифметичною сумою балів двох змістових модульних контролів. Наприклад, студент за результатами першого модульного контролю набрав 80 балів; за результатами другого модульного контролю отримав 100 балів; семестрова оцінка у подібному випадку складе: $(80+100)/2 = 90$ (за шкалою ECTS – «А»; за розширеною національною шкалою – «відмінно»).

Студент, який в результаті поточного оцінювання, або підсумкового контролю за змістовними модулями отримав більше 60 балів і отриманий бал його влаштовує, має право не складати екзамен із дисципліни. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, що студент(ка) хоче покращити підсумкову оцінку за модуль з дисципліни, він (вона) має складати екзамен.

Студент, який в результаті підсумкового оцінювання отримав менше **60 балів зобов'язаний** складати екзамен із дисципліни. У разі, коли відповіді студента під час заліку оцінені менш ніж **60 балів**, він (вона) рахуються такими, що не здали підсумковий контроль.

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за шкалою, наведеною в таблиці

Шкала оцінювання навчальних досягнень

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5, T6	ICP	50	100
8	8	8	8	8			

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10, T11	T12, T13	ICP	50	100
8	8	8	8	8			

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	40	5	40
Доповіді згідно переліку індивідуальних завдань	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

До модульного контрольного оцінювання допускаються всі здобувачі, а до підсумкового семестрового контролю з навчальної дисципліни – здобувачі, які отримали не менше 35 балів. При визначенні оцінки за модуль враховуються результати МКР та поточного контролю під час практичних, самостійної та індивідуальної роботи. До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються здобувачі, які не виконали усі види обов'язкових практичних робіт, передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Здобувач, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (0-34 бали), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку принаймні до показника FX (≥ 35 балів) під час чергування викладача на кафедрі. Без такого покращання він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

У наведеній нижче таблиці вказано критерії, за якими визначається рівень навчальних досягнень здобувача та відповідні відсотки за виконану роботу. Слід вважати, що знання, уміння та навички здобувача відповідають певному рівню навчальних досягнень, якщо вони відповідають критерію, вказаному для цього рівня, та критеріям для всіх попередніх рівнів.

Рівні навчальних досягнень	Відсотки	Критерії оцінювання навчальних досягнень
F	0-35%	Здобувач: дає неправильні відповіді на всі запитання передбачені програмовим матеріалом, у наведенні прикладів і не може їх виправити, не знайомий з основною літературою; не розуміє сутності основних категорій; не дає правильної відповіді на додатково поставлені запитання
FX	35-59%	Здобувач: розпізнає окремі об'єкти, явища і факти предметної галузі та може фрагментарно відтворити знання про них; має фрагментарні знання незначного загального обсягу (менше половини навчального матеріалу) за відсутності сформованих умінь та навичок

E	60-63 %	Здобувач: пояснює основні поняття навчального матеріалу; може самостійно відтворити значну частину навчального матеріалу; вміє за зразком виконати основне навчальне завдання
D	64-73%	Здобувач: вміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; може пояснити основні методи контролю навчальних досягнень, що використовуються та наводити власні приклади на підтвердження деяких тверджень; вміє виконувати навчальні завдання передбачені програмою
C	74-81 %	Здобувач: добре володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; самостійно знаходить і виправляє допущені помилки; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання
B	82-89 %	Здобувач: вміє систематизувати і узагальнювати отримані відомості; володіє міцними знаннями, самостійно визначає проміжні етапи власної навчальної діяльності, аналізує нові факти, явища; вміє самостійно знаходити додаткові відомості та використовує їх для реалізації поставлених перед ним навчальних завдань, судження його логічні і достатньо обґрунтовані; має сформовані навички використання методів навчання і виховання
Рівні навчальних досягнень	Відсотки	Критерії оцінювання навчальних досягнень
A	90 - 100%	Здобувач: має стійкі системні знання та творчо їх використовує у процесі навчальної діяльності; вміє планувати особисту навчальну діяльність, оцінювати результати власної практичної роботи; вміє самостійно знаходити джерела різноманітних відомостей і використовувати їх відповідно до мети і завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; вміє виконувати завдання, не передбачені в навчальній програмі; має стійкі навички використання методів контролю навчальних досягнень вільно опановує та використовує сучасні методи навчання і виховання, а також інформаційно-комунікаційні технології для поповнення власних знань та розв'язування професійно орієнтованих завдань

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Предмет і методи політичної економії.

1. Предмет політичної економії.
2. Методи економічних досліджень.
3. Функції політичної економії.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг.

1. Зміст, структура та типи економічних систем.
2. Суспільне виробництво – основа економічної системи, його чинники та структура.
3. Ефективність економіки. Крива виробничих можливостей. Суть та показники ефективності виробництва.
4. Суспільний продукт і його форми.

Тема 3. Економічні потреби та інтереси.

1. Економічні потреби та їх види.
2. Економічні інтереси та їх класифікація.

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства.

1. Власність в економічній системі. Об'єкти та суб'єкти власності.
2. Різноманітність форм власності та їх види. Економічні форми реалізації власності.
3. Розвиток відносин власності в економіці України

Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.

1. Товарне виробництво: умови виникнення, розвиток та форми.
2. Товар і його властивості. Теорії вартості.
3. Суть та функції грошей.
4. Пропозиція грошей. Попит на гроші. Грошовий ринок.

Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.

1. Суть та форми капіталу.
2. Основний та оборотний капітал (фонди). Фізичний і моральний знос. Норма амортизації.
3. Кругооборот та оборот капіталу (фондів).
4. Сутність заробітної плати. Форми оплати праці і різновиди систем заробітної плати.

Модуль 2

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток

1. Суть витрат виробництва та їх основні види.
2. Витрати виробництва у короткостроковому і довгостроковому періодах. Основні фактори зниження витрат виробництва.
3. Прибуток у ринковій економіці.

Тема 8. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку.

1. Суть, умови виникнення та функціонування ринкової економіки.
2. Структура і функції ринку. 3. Інфраструктура ринку та її основні елементи.

Тема 9. Конкуренція і ціноутворення.

1. Суть попиту та його детермінанти. Закон попиту і крива попиту.
2. Ринкова пропозиція та її детермінанти. Закон пропозиції і крива пропозиції. Взаємодія попиту і пропозиції та ринкова рівновага.
3. Конкуренція та її роль у функціонуванні ринкової системи. Монополія як антипод конкуренції.
4. Банки, їх види та функції. Небанківські фінансові установи.

Тема 10. Домогосподарство в системі економічних відносин.

1. Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин.
2. Доходи домогосподарства. Витрати домогосподарства. Розподіл доходів на особисте споживання, податки і заощадження.
3. Місце домогосподарств в кругообігу продуктів, ресурсів і доходів.

Тема 11. Підприємництво і підприємство (фірма).

1. Зміст, основні принципи та ознаки підприємництва.
2. Організаційно-правові форми підприємництва в ринковій економіці.
3. Підприємство в системі підприємництва. Суть, ознаки та види підприємств.
4. Особливості підприємництва в агропромисловому комплексі (АПК). Рентні відносини. Ціна землі.

Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.

1. Відтворення, його суть види і типи.
2. Циклічність суспільного відтворення. Види циклів, їх фази.
3. Економічні кризи та їх соціально-економічні наслідки.

Тема 13. Економічна роль держави у ринковій економіці.

1. Економічні функції держави в умовах ринку.
2. Форми і методи державного регулювання економіки.
3. Державний бюджет і його структура. Бюджетний дефіцит.
4. Податкова система і податкова політика держави.
5. Суть і форми кредиту. Структура сучасної кредитної системи.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Лекції	практ. (сем.)	лаб.	інд.	самост. роб.		лекції	практ. (сем.)	лаб.	інд.	самост. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Змістовний модуль 1.</i>												
Тема 1. Предмет і методи політичної економії.	11	2	2		1	6	13	2			1	10
Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг.	13	2	2		3	6	16	2	1		3	10
Тема 3. Економічні потреби та інтереси.	12	2	2		2	6	13	1			2	10
Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства	17	4	4		3	6	16	1			3	12
Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	17	4	4		3	6	17	1	1		3	12
Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.	19	4	4		3	8	14	1			3	10

Всього за ЗМ № 1	89	18	18		15	38	89	8	2		15	64
Тема 7. Витрати виробництва і прибуток	13	3	3		2	5	14	2	1		2	9
Тема 8. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку.	13	3	3		2	5	14	2			2	10
Тема 9. Конкуренція і ціноутворення.	13	3	3		2	5	12	1			2	9
Тема 10. Домогосподарство в системі економічних відносин.	12	3	2		2	5	12	1			2	9
Тема 11. Підприємство і підприємство (фірма)	13	3	3		2	5	14	2	1		2	9
Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.	12	3	2		2	5	12	1			2	9
Тема 13. Економічна роль держави у ринковій економіці.	15	2	2		3	8	13	1			3	9
Всього за ЗМ № 2	91	20	18		15	38	91	10	2		15	64
Усього годин	180	38	36		30	76	180	18	4		30	128

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Предмет і методи політичної економії.	2	
2	Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг.	2	1
3	Тема 3. Економічні потреби та інтереси.	2	
4	Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства.	4	
5	Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	4	1
6	Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.	4	
7	Тема 7. Витрати виробництва і прибуток	3	1
8	Тема 8. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку.	3	
9	Тема 9. Конкуренція і ціноутворення.	3	
10	Тема 10. Домогосподарство в системі економічних відносин.	2	

11	Тема 11. Підприємництво і підприємство (фірма)	3	1
12	Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.	2	
13	Тема 13. Економічна роль держави у ринковій економіці.	2	
Разом		36	4

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Предмет і методи політичної економії.	6	10
2	Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг.	6	10
3	Тема 3. Економічні потреби та інтереси.	6	10
4	Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства.	6	12
5	Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	6	12
6	Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.	8	10
7	Тема 7. Витрати виробництва і прибуток	5	9
8	Тема 8. Ринок, його суть і функції. Моделі ринку.	5	10
9	Тема 9. Конкуренція і ціноутворення.	5	9
10	Тема 10. Домогосподарство в системі економічних відносин.	5	9
11	Тема 11. Підприємництво і підприємство (фірма)	5	9
12	Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.	5	9
13	Тема 13. Економічна роль держави у ринковій економіці.	8	9
Разом		76	128

Індивідуальна робота студентів:

- виконання індивідуального завдання (презентація);
- розв'язування розрахункових та тестових завдань.

Виконання індивідуального завдання кожним студентом. Цей вид робіт спрямований на підготовку презентаційного матеріалу, щодо тем (розділів, питань) самостійного опрацювання (наведені вище).

Самостійна робота також включає:

опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до семінарських (практичних) занять; систематизацію вивченого матеріалу перед екзаменом; опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей; переклад іноземних джерел встановленої тематики; розроблення мультимедійних презентацій тощо.

Перелік тем для самостійної роботи студента:

1. Механізм дії та використання економічних законів.
2. Взаємозв'язок економічної теорії та політики.
3. Сучасні економічні теорії.
4. Розвиток економічної думки в Україні.
5. Виробництво і проблема збереження природи.
6. Вплив науково – технічної революції на зміни у факторах виробництва.
7. Ресурсний потенціал України.
8. Пріоритетні напрями розвитку економіки України.
9. Інтенсифікація та технічне оновлення виробництва в Україні.
10. Сутність і основні риси сучасної науково – технічної революції.
11. Тенденції розвитку власності в індустріально розвинутих країнах.
12. Система власності в Україні.
13. Становлення форм власності в сільському господарстві України.
14. Еволюція товарного виробництва.
15. Суперечності товарного виробництва.
16. Теорії вартості та їх різновиди.
17. Історія грошей України.
18. Розвиток функцій грошей.
19. Становлення грошової системи України.
20. Соціальне ринкове господарство: сутність, умови та принципи його функціонування.
21. Основні риси перехідної економіки України.
22. Теорія цін та ціноутворення.
23. Система національних цін України.
24. Державна підтримка цін в аграрному секторі.
25. Становлення ринкової інфраструктури в Україні.
26. Нові форми банківської діяльності.
27. Формування фондового ринку в Україні.
28. Сучасні теорії підприємництва.
29. Малий бізнес і його роль в економіці.
30. Банкрутство підприємств та його причини.
31. Державний бюджет України.
32. Грошовий оборот та механізм його регулювання в Україні.
33. Особливості та шляхи удосконалення податкової системи на сучасному етапі.
34. Економічна криза в Україні.
35. Статутна та інвестиційна політика.
36. Інноваційна діяльність у системі державного регулювання.
37. Фінансово-кредитні важелі регулювання економіки України в перехідний період.
38. Інтеграція України до світового господарства.
39. Проблеми економічної безпеки України.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Башнянин Г.І. Політична економія. Ч.1. Загальна економічна теорія. Ч.2. Спеціальна економічна теорія: Підручник для студ. економ. спец. вузів/ Г.І.Башнянин; Лазур П.Ю., Медведєв В.С.. - К.: Ніка-Центр, Ельга, 2000. - 526 с.
2. Беляєв О.О. Політична економія: Навч. посіб./ О.О.Беляєв, А.С.Бєбєло; Мін. освіти і науки України. Київський нац. економ. ун-т. - К., 2000. -328 с.
3. Білецька Л.В., Білецький О.В., Савич В.І. Економічна теорія. Навч. посібник. – К.: ЦНЛ. – 2009 – 684 с.
4. Білик В.О., Каблук П.Т. Основи економічної теорії – К: Економіка АПК. 1999.
5. Гаршина О.К., Панкова В.А. Практикум з політичної економії. – К.: «Слово», 2005 -

687 с.

6. Гелбрейт Дж.К. Экономические теории и цели общества / Пер. с англ.-м.; Прогресс, 1978.
7. Економічна теорія. Навч. посібник. – К.: ЦНЛ, 2009 – 517 с.
8. Економічна теорія. Політекономія. Підручник / ред. В.Д. Базидевича – 7-е вид. К.: «Знання Пресс», - 2008 – 719 с.
9. Кейнс Дж. Общая теория занятости, процента и денег / Пер. С англ.-М.: Прогресс, 1978.
10. Кривенко К.Т., Савчук В.С., Біляве О.О. Політична економія: Підручник.- К.:КНЕУ, 2001.
11. Макаренко П.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Кончаковський Є.О. Політична економія : Навчальний посібник / П.М. Макаренко, Л.О. Дорогань-Писаренко, Є.О. Кончаковський – Полтава РВВ ПДАА, 2013. – 295 с.
12. Маконлл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: Принципы, проблемы, политика: В 2 т. /Пер. С англ.- М.: Республика, 2001.
13. Маркс К. Капітал.Кн. 1// Маркс К., Енгельс Ф. – Твори.-Т. 23.
14. Маркс К. Капітал.Кн. 2 // Маркс К., Енгельс Ф. – Твори.-Т. 24.
15. Маркс К. Капітал.Кн. 3 // Маркс К., Енгельс Ф. – Твори.-Т. 25.Ч .1.2.
16. Маршал А. Принципы экономической науки : В 3 т. / Пер. С англ.. – М.: Прогресс, 1993.
17. Мочерний С.В. Політекономія: Підруч. для студ. вузів/ С.В. Мочерний. -2-е вид., випр. і доп.. - К.: "Вікар", 2005. - 386 с.
18. Мочерний С.В. Політична економія: Навчальний посібник/ В.Мочерний. - К.: Знання-Прес, 2002. - 687 с. - (Вища освіта в Україні)
19. Нуреев Р.М. Новая политическая экономия: становление и развитие / Р.М. Нуреев // Вопросы политической экономии. Научный электронный экономический журнал. – 2012.
20. Основи економічної теорії. Підручник / За ред.. Мочерного С.В.- Т.: АТ «Тарнекс», 2001.
21. Політекономія: Підручник/ За заг. ред. Ю.В. Ніколенка; Міністерство світи і науки України. - К.: ЦУЛ, 2003. - 413 с.
22. Самуельсон Пол А., Нордхаус Висям Д. Экономика. – 17-е изд. –М.: Бином –КноРус, 2001.
23. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов.- М.: Соцэкгиз, 1992.
24. Туган-Барановський М.І. Політична економія.-К.: Наук.думка, 1994.
25. Чухно А.А.Основи економічної теорії: Підручник – К.: Вища шк., 2001.
26. Шумпетер Й.А. Капіталізм, соціалізм, демократія.-К.: Основи, 1995.
27. Щетинін А. І. Політична економія. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 480 с.

Допоміжна література

1. World Intellectual Property Indicators 2018. – Режим доступу: wipo.int/publications/ru/details.jsp?id=4369.
2. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Кабінет Міністрів України Розпорядження № 67-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1>. – 2018.
3. Global Innovation Index 2018. – Режим доступу: globalinnovationindex.org/gii-2018-report#
4. Підсумки Давосу для України URL : biz.nv.ua/ukr/21.01.2019
5. Інклюзивність економіки – нове мірило економічного росту / Київ. міжнар. екон. форум // 09.07.2018. – За матеріалами: World Economic Forum. – Режим доступу: forumkyiv.org/uk/news/inkluzivnist-ekonomiki-nove-mirilo-ekonomichnogo-rostu
6. Потенциал инновационного развития предприятия: монография/ ред. С. Н. Козьменко. - Суми: Деловие перспективы, 2005. - 256 с.

7. Digitalization and Boards of Directors: A New Era of Corporate Governance? [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.sciedupress.com/journal/index.php/bmr/article/view/9727/0>
8. Virtual and Augmented Reality: Understanding the race for the next Computing Platform. – 2016. – Access mode: goldmansachs.com/insights/pages/technology-driving-innovation-folder/virtualandaugmented-reality/report.pdf.
9. Олена Перепадя. 2019. «Made for minds, То вниз, то вгору: чому Україна ніяк не закріпиться в ТОП інноваційних країн». Available at: www.dw.com/uk/то-вниз-то-вгору-чомуукраїнаніяк-не-закрі-питься-в-топ-інноваційних-країн/a-47203797
10. Захарченко В. І., Корсікова Н. М., Меркулов М. М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки. Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 448 с.